

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermanni Conringii De Antiquitatibus Academicis Dissertationes

Conring, Hermann

Helmeftadii, 1674

Dissertatio Quinta. Habita II Ianvar. Anno MD C XL. Cum Magistratus
Academici munus aggrederer.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12929

DISSERTATIO QUINTA.

HABITA II Ianuar. ANNO CID IDC XL.

Cum Magistratus Academici murus
aggrederer.

N non levi sane negotio hodie versamur, quando civitatem hanc Scholasticam, tam numerofo florentium civium cœtu insignem, regendi administrandique potestas ab uno in alium devolvitur. Omnia enim spectantibus Academia- rum scholarumque instituta, nescio an quid aliud sive augustius, sive quod magis in rem sit eorum qui literis dant operam, temere possit occurrere. Enimvero multa præclara ab Ægyptiis, Chaldæis, & Persis, à Græcis, à Romanis, ab Arabibus, ab aliis gentibus in literarias scholas illas maximas collata fateor: nihil tamen animadverti hætenus, quod mereatur comparari cum juris illa dicendi potestate, qua nunc Academiae quæ vocantur inprimis gaudent. Vel hoc uno certe felicior hodie conditio est discipulorum ac docentium, quam olim. Tametsi enim magno in pretio olim fuisse literatos viros, ac inprimis magistros melioris doctrinæ certum sit, nec egeat probatione; ad hunc tamen felicitatis gradum ne aspirare quidem tum licuit. Certe nihil simile observare est in omnibus retrò seculis, apud omnes gentes; ne apud ipsos quidem Græcos, qui tamen vulgò creduntur eruditionis maximi cum cultores tum æstimatores. Jam tum sæpenumero à me hoc ex loco eade re verba facta sunt. Ostensum enim, quam vilis olim etiam apud ipsos Græcos fuerit hominum doctorum conditio: longe verò hos

superatos ab Ægyptiis, ab Arabibus, à Persis, aliisque populis, quos illi Græculi uti barbaros contempserunt. Deducta porro est per omnia secula adusq; duodecimum Christianæ æræ scholarum omnium historia. Ex qua luculente, nisi admodum me fallo, patuit: cum multa alia instituta quibus hodie stant potissimum videntur Academicæ respUBLICÆ, hæcenus fuisse ignota: tum & propriam aliquam jurisdictionem Academicam neutiquam fuisse in usu.

Et vero ut posterius nunc multis iterum probemus, nihil est profecto causæ. Si cui tamen nondum in meridie sol ille veritatis lucet, primum cogitet, quod in nullis monumentis antiquis legere sit, animadvertendi in juvenes deditos studiis literarum fontes vim potestatemque seorsim aliis quam qui civili magistratu funguntur concessam esse. Ut autem memoria ejus rei inter tot doctorum scripta ad nos non pervenisset, si illa obtinisset usquam, *ἔν ἐστ τὸν ἀδωδῶταν*. Cogitet deinde, quemadmodum ipsæ Romanæ leges, quæ tamen immunitates & salaria magistris decreverunt, secus quam factum fuerat à Græcis, cum aliorum magistratum tum Decurionum judiciis ipsosmet doctores subjecerint. Seculo quarto, quo tempore maxima fuit sub Romanorum quidem Imperio literas colentium libertas, ipsis Athenis Atticis Proconsuli paruisse Professores omnes & quæ ad eorum cathedras pertinent, luculente apparet ex iis quæ de Proæressi in Sophisticam cathedram cooptatione prolixè narrat Eunapius Sardonius. Ipsi quoque Scholasticæ juventutis animadversionem unius fuisse Proconsulis jus, itidem discere est ex iis, quæ idem scriptor *ἑυρόπης* describit in vita Juliani Sophistæ, de tumultu per studiosos quosdam excitato, & super illa re instituto à Proconsule publico

Manap. de
vit. Soph.
in Proæres-
se.

publico iudicio. Constantinopoli studiosam iuventutem sub iurisdictione Præfetti Urbis, Beryti item sub imperio Præfidis Phœniciaë maritimæ fuisse, idque ipsomet Justiniano approbante, liquet ex iis quæ à Cæsare isto sunt constituta in eos, qui serviles nonnullos ludos petulanter exercebant. Nam quod Beryti & Episcopus & Legum Professores in partem fuerint tracti à Justiniano, id videtur ad solam illius petulantiaë coërcitionem pertinere. Verba Cæsaris sunt: *Et hæc omnia in hac quidem florentissima civitate, vir excelsus Præfectus hujus almae Urbis tam observare quam vindicare, prout delicti tam juvenum quam scriptorum qualitas exegerit, cura habebit. In Berytiensium autem civitate, tam vir clarissimus Præses Phœniciaë maritima, quam beatissimus ejusdem civitatis Episcopus & Legum Professores.*

L. omnia
Cod. de ve-
teri jure e-
nucleando.

Quantum apparet, seculo demum duodécimo cœpit reipublicæ hoc scholasticæ genus constitui. Inde ortus hic splendor. Inde hæc felicitas nostra. Quidni enim in felicitatis parte collocemus, quod rudium imperitorumque hominum, qui plerumque literaris literarumque studiosis minus esse æqui solent, foro & judiciis subducti simus? Sub initium ejus seculi universa Europa unicam duntaxat habebat scholam publicam Parisiensem, qua rudior quædam & Philosophia & Theologia, ut tum erant tempora, non male docebatur. Non multò post doceri publice Bononiæ in Italia cœpit Jus Civile Justinianeum, cujus per quam multa secula auctoritatem ipsi Itali & Romani vix leviter observaverant. Id factum ne sit publica Cæsaris lege, quod vulgò persuasum est, an privato potius Irnerii studio aliorumque consilio, non ego nunc dixerim. Neq; enim huc attinet dijudicare: & alibi id jam tum multis est disputatum. Quicquid autem hujus sit, id

Videlib. de
Orig. Jur.
German.
cap. 27.

videtur constare, ibi primum jurisdictionis Academicæ fundamenta jacta esse.

Vide tem-
pus ipsi Au-
thenticæ
subscriptū.

Bodin, l. 3.
de republ.
Rubuff ad
Authent.

ANNUS agebatur à nato Servatore post millesimum centesimum octavus quinquagesimus, quum in Roncaliis (qui campi sunt Italiae late parentes supra Padum, non procul à Placentia, loco conventibus publicis Imperii procerum olim percelebri,) comitia celebraret prudentissimus fortissimusque Germanicorum Cæsarum Fridericus primus, is qui vulgo cognomento Barbarossæ audit. Vim sane Authenticæ verbis faciunt, qui omne hoc negotium Friderico II attribuunt: etsi hunc avo doctiorem fuisse adeoque literatorum ordini impense favisse, lubens & ultro confitear. Sed jam eo, quo diximus, tempore, videntur multi studiorum gratia patriis laribus relicti ad illos eruditionis mercatus quidem commigrasse, qui tamen interim à vilissimis sæpe hominibus, qui literatorum ordini nescio quo naturæ vitio solent esse infensi, indignis modis haberentur. Ei rei uti occurreret, utque imposterum meliore conditione viverent Scholastici, tulit Cæsar laudatissimus, *habita* tamen, ut ipse loquitur, *super hac re diligenti inquisitione, Episcoporum, Abbatum, Ducum, omnium Judicum* (qui scilicet præerant iudiciis liberarum Italiae urbium) & *aliorum Procerum sacri palatii examinatione*, illam authenticam, quæ *Habita* audit, & Cæsare ita volente Codicis Justiniani titulo *Ne filius pro patre* annexa est. In qua & alia nonnulla sunt iis qui studiorum gratia peregrinantur concessa, tum illud in primis, quod erepti indoctorum hominum foro, optione data, vel Episcoporum vel Minorum loci vel Magistrorum, jurisdictioni sese subicere tum potuerint. Verba constitutionis Cæsareæ digna profecto sunt quæ hinc audiantur, atque expendantur

accu-

accuratius. Verum tamen, inquit Imperator, si litem eis quisquam super aliquo negotio movere voluerit: hujus rei optioe data Scholaribus, eos coram Domino, vel Magistro suo, vel ipsius civitatis Episcopo, quibus hanc jurisdictionem dedimus, conveniat. Qui vero ad alium judicem eos trahere tentaverit, etiamsi causa justissima fuerit, à tali conamine cadat. Hæc sunt illa verba quæ Academicæ jurisdictionis exordium præbuerunt. Exordium, inquam, & occasionem primam. Nequaquam enim cum illis possum facere, qui omnem jurisdictionis Academicæ vim constitutione hac unice niti profitentur. Ignari, non esse eam legum istarum auctoritatem, uti & sequentia obligare secula possit, aut populos Imperio Germanico minime subditos. Qui & hoc ignorare, aut certe non attendere, videntur, à sententia illius constitutionis eam, qua nunc gaudent Academicæ, juris dicundi consuetudinem, haud parum diversam esse. Ac prior quidem error & jam aliàs est à me castigatus, & quoniam valde est communis, patetque latissime, ac respublicas multas jam convulsit, nec non imposterum queat convellere, iterum uberius aliquando est refellendus. Sunt enim qui illis Cæsarium legibus parem pæne vim adscribant atque æterno naturæ juri divinisque cœlitus latis constitutis. Qua opinione tamen fortè nec absurdius quidquam est nec in publicum exitiosius. Caterum quàm diversa sit mens illius laudatissimæ Authenticæ à consuetudine ac moribus jurisdictionis Academicæ, quæ nunc passim obtinet terrarum, non difficilè est videre, si quis verba constitutionis cum iis quæ obtinent velit contendere.

Fortè autem operæ fuerit pretium, si vel ego brevibus nunc exponam Authenticæ sensum: quoniam in hunc campum sentio me deferri, nec ab hoc die id alienum est.

PRIMO

PRIMO autem loco occurrunt observanda illa: *Si litem eis quisquam super aliquo negotio movere voluerit.* Enimvero quinam intelligantur voce *eis*, facile ex Sequentibus constat Authenticæ verbis, ubi soli scholares nominantur, quotquot nempe studiorum causa peregrinantur. Et si enim ante & Professorum facta fuerit mentio, hæc tamen optio fori ad solos Scholares disertè restringitur. Quo patet, tum quidem, atque hacce authentica, Professores nondum à foro civili esse liberatos. Id verò in primis notandum, respexisse hac constitutione Cæsarem *Scholares* (hoc nomine autem Italis veniunt hodieque illi qui nobis Studiosi aut Studentes vulgo audiunt) & quidem illos, qui *studiorum causa peregrinantur*. Ex quo facile est concludere, voluisse Cæsarem pertinere hæc privilegia ad Scholares, non tantum quando degunt in locis ubi scholæ habentur publicæ, verum etiam si alibi degant, modò in itinere sint & studiorum gratia peregrinentur. Nam profecto & qui est in itinere peregre est. Ita autem interpretanda illa Cæsaris verba, cum consuetudo loquendi indicat, tum scopus Cæsaris, qui peregrinantium securitati voluit consultum, quæ in ipso itinere vel maxime laborat. Vt nunc taceam in eadem constitutione diserte dici, beneficium Scholaribus indulgeri, ut non tantum iis in locis, in quibus literarum exercentur studia secure vivant, sed etiam *ut ad illa veniant*.

Scholaribus ergo seu studiosis qui studiorum gratia peregrinantur, ubi ubi vixerint, si quis litem velit intendere fori optionem dat Cæsar. Nec verò est quod miremur, optionem esse datam fori. Erat quippe isthac ætate consuetudine receptum apud Italos, per omne Longobardorum regnum, ex Lotharii primi Cæsaris instituto, liberum arbitrium eligendi etiam Jura ipsa sive Romana, sive Langobar-

gobardica five Salica Francorum, secundum quæ licebat cuique vivere & in iudicium tracto judicari, si id publice esset professus. Eoque fori optio nihil tum quidem insolens habuit, aut à moribus alienum.

Est autem paulo pressius videndum, quâ de LITE Cæsari sermo sit. Permultum enim refert. Potest enim lis intendi & de causa criminali, & de causa civili, & de causa ecclesiastica. Quæ profecto differunt plurimum. Perdifficile autem fortassis est exponere Cæsaris mentem: cum interpretes doctissimi diversa admodum sentiant. Ut autem quid ipse existimem præfiscini subjungam: principio arbitror nequaquam agere Cæsarem de causa quæ ad forum Ecclesiasticum ea jam ætate pertinet. Nec enim, quæ tum erat facies reipublicæ, licuit amplius Cæsari causam à foro Ecclesiastico deducere. Tum verò ideo fori optio data studiosis, ne ab hominibus indoctis patiantur injuriam: id autem de Ecclesiasticis iudiciis, Episcopis inquam, vel suspicari, illa profecto tempestate, fuit nefas. Accedit quod Cæsar dicat, sese *Magistro & Episcopo* in controversiis Studiosorum jurisdictionem dedisse. Non autem datur alicui illud quod jam habet. In Ecclesiasticis autem negotiis jam habebat Episcopus jurisdictionem.

Cæterum major controversia est de causis criminalibus, an & illas comprehenderit Cæsar *litæ* voce, nec ne. Neque enim desunt qui usque ad eò id negant, quasi non tantum Cæsar de criminalibus non fecerit verba, verum etiam quasi non potuerit facere; quod scilicet merum imperium, ad quod spectant criminales causæ, concedi nullo jure possit vel debeat Academico collegio. Non desunt contra qui prorsus aliud profitentur. Quorum omnium argumenta cum alii recitant tum prolixè refert Matthias Stepha-

T

pha-

Steph. l. 3.
de Jurisd.
part. 2.
cap. 12.

phanus. Cæterum inter hæc dissidia mediam sequi sententiam fortè fuerit tutissimum. Videtur enim, ut falsa est illorum opinio, qui merum imperium Academiis omnibus adjudicant, quasi aut concessum nulli sit aut concedi jure nulli possit: ita & illos permultum falli qui in authentica hæc Friderici meri imperii causas quoque intelligi volunt. Non patitur institutum, terere nunc tempus diversarum partium rationibus aut examinandis aut refellendis: satis fortè est, eas quæ me ita faciunt sentire in medium proponere. Et verò quum Cæsar diserte tantum dicat, *si quis litem eis super aliquo negotio intenderit*; quis non statim intelligit de civilibus & pecuniariis negotiis solis sermonem esse, neutiquam vero de capitalibus? De his certè non valere voces *negotii* & *litis* sed de illis, cum aliàs consuetudo loquendi indicat, tum optime monitum jam olim est à Juris Romani magistris *l. litis ff. de verbor. significationibus* & alibi. Deinde dicit utiq; Cæsar nihil aliud, quam se *jurisdictionem* dedisse Magistro & Episcopo. At *jurisdictio* non est merum imperium. Quique dat tantum *jurisdictionem* merum imperium non dedisse censendus est. Profecto si & hoc imperium illis concessisset Cæsar, non præteriisset hoc utique saltim verbulo monere. Non enim interpretatione nimis benigne ampliandum est Cæsaris donum, ut quod conjunctum sit cum deminutione quadam jurisdictionis quæ loci domino competit.

4. Quid quod Fridericus secundus Barbarossæ nepos Neapolitanam Academiam instituens expressis verbis ita sanciat? *Omnes Scholares in civilibus sub eisdem Doctõribus & Magistris debent conveniri.* Quæ sanctio habetur apud Petrum de Vineis Cancellarium illius Cæsaris, libro epistolarum tertio. At hoc Friderico II nullus Germanici

Petr. de
Vin. l. 3.
epist. 12.

far

sanguinis Imperator aut doctior fuit, aut literatis literarumque studiosis magis favit. Quis ergo ad civilia sola restrinxerit quæ avus Cæsar, fortis quidem indoctus tamen, etiam ad criminalia extenderat? Taceo nunc, vel illud solum fortè sufficere huic sententiæ probandæ, quod antiquissimi legum interpretes & qui proxime à Friderici I ævo abfuerunt, ad sola civilia privilegium hoc restringant. Est autem in primis maximi ponderis interpretatio illa, quæ ævo legis scriptæ quàm est vicinissima.

5.

In solis itaque CIVILIBVS negotiis & litibus optionem concessit Cæsar Studiosis judicem sibi eligere, & quidem ceu videtur unum ex tribus, non autem alterum duorum. Repetamus verba Cæsarum quo res fiat expedita. *Hujus rei, inquit, optione data scholaribus, eos coram Domino, vel Magistro suo, vel civitatis ipsius Episcopo, quibus hanc jurisdictionem dedimus, conveniat.* Quibus verbis tres profecto optione data in judices proponuntur: Dominus scilicet loci, Magister Scholastici, & civitatis Episcopus. Certe accuratè verba exanimanti non potest non videri, Cæsarem liberum reliquisse Studiofo, non tantum velit Magistrum suum an potius Episcopum judicem, sed etiam velitne judicem Dominum loci.

BREVITER itaq; omnia ut comprehendam, hic verborum genuinus esse sensus videtur. Omnes Scholares qui studiorum gratia peregrinantur, ubicunque etiam degerint, si quidem super aliquo civili negotio conveniendi sint, optionem habeant judicem sibi in lite intentata accipere, aut Dominum loci cui aliàs jam ante competeat jurisdictio, aut Magistrum, aut denique Episcopum illius civitatis ubi lis intenditur; quibus peculiari indultu Cæsar juris dicundi potestatem largitus est. Hic inquam est sensus nobilissimæ illius authenticæ, sine

I 2

amore

amore, & procul affectu partium illarum in quibus ipse vi-
vo, quibusque adeo me studere plurimum haud diffiteor,
paucis & simpliciter expositus.

Omnino autem illius Authenticæ sensus genuinus
tenendus nobis est eo accuratius, quoniam illi originem
debent Academiæ omnes Europææ, non tantum, dico,
Romano Imperioquæ accensentur, sed & quotquot repe-
riuntur alibi, sui quo fruuntur liberi regiminis. Et ve-
rò ad hoc exemplum demum constituta est libertas NEA-
POLITANÆ omnis generis disciplinarum Scholæ, illa
quam nacta est beneficio Friderici II Cæsaris. Non mul-
tum ante mentionem ejus jam fecimus; meretur autem res
ipsa, nec alienum est ab hoc loco & instituto sermone,
uti recitemus omnia privilegia Academiæ illi tum con-
cessa, prout paucis illa comprehenduntur in optimi il-
lius Cæsaris literis publicis quibus Scholares, uti loqui-
tur, ad Studium Neapolitanum tum invitavit: præsertim
quandoquidem aliàs etiam conveniens rebus nostris esse
poterit hæc recitasse. *Conditiones (inquit) quas Scholaribus con-
cedimus, erunt istæ. In primis, quòd in civitate prædicta Doctores
& Magistri erunt in qualibet facultate. Scholares autem, unde-
cunq; venerint, securè veniant morando, stando, & redeundo,
nam in personis quàm in rebus, nullam sentientes in aliquo lesio-
nem. Hospitium quod melius in civitate fuerit, Scholaribus lo-
cabitur, pro duarum unciarum auri annua pensione: nec ultra æ-
stimatio ejus ascendet. Infra prædictam autem summam, & usq;
ad illam, omnia hospitia æstimatione duorum civium & duorum
Scholarium locabuntur. Mutuum fiet Scholaribus ab illis, qui ad
hæc fuerint ordinati, secundùm quòd eis necesse fuerit datis libris
in pignore & precario restitutis; receptis à Scholaribus fidejussori-
bus pro eisdem. Scholaris verò qui mutuum recipiet, jurabit,
quòd de terra aliquatenus non recedet, donec precaria restituet,*
vel

Petr. de
Via. l. 3.
epist. 11.

vel mutuum ab eo fuerit exolutum, vel alias satisfactum fuerit creditori. Prædicta autem precaria à creditoribus non revocabuntur, quàm diu Scholares voluerint in Studio permanere. Item omnes Scholares in civilibus, sub eisdem Doctores & Magistris debeant conveniri. Paulo post: De frumento autem, vino, carnibus, piscibus, & aliis quæ ad victum pertinent, modum nullum statuimus: cum in his omnibus abundet provincia: quæ venduntur Scholaribus secundùm quod venduntur civibus & etiam per contradam. Hactenus Cæsar. Jam ante verò in iisdem literis dixerat: Insuper Studiosos viros ad servitia nostra non sine meritis & laudibus convocamus: secure illis qui discreti fuerint, per instantiam Studii, juris & justitiæ regimina committentes. Quæ verba videntur spectare ad regimen illius Academiæ five Studii, uti loquebantur, Magistris commissum. Ut verum tamen fatear, fortassis jam antehac Neapoli, ut & Salerni, ejusmodi libertas saltem ex parte obtinuit. Id sane uti suspicemur faciunt verba ejusdem Cæsaris ad Capitaneum Sicilia super reformatione (uti habet argumentum epistolæ) Studii Neapolitani. Quæ hæc sunt. Ad hoc igitur tam salubre convivium Magistros quoslibet & Scholares hilariter invitamus: fidelitati tuæ mandantes, quatenus præsens beneplacitum nostrum per jurisdictionem tuam solenniter studeas publicare: firmam singulis fiduciam oblaturus, quod immunitates & libertates omnes, quibus OLIM tam in Neapolitano quam in Salernitano Studiis uti & gaudere sunt soliti, faciemus universis & singulis illuc ire volentibus inviolabiliter observari. Cæterùm ut obtinuerit ejusmodi quædam libertas jam ante, tamen & hanc ad exemplum illius per Fridericum I Cæsarem concessæ ortam, nemo temerè diffitebitur.

Petr. de
Vincis l. 3.
epi^a

Etiam PARISIIS seriùs cœpisse, adeoque non nisi ad exemplum illud laudatum constitutam esse Scholæ illi suam

libertatem, certiùs pene affirmaveris. Principi sane Ludovico IX Regi, illi qui sanctorum ordini est infertus, tribuunt hæc quæ jam recitabimus. *Concedimus & volumus quod omnes & singuli, de quacungq; natione vel regione oriundi, de corpore Universitatis Parisiensis existentes & esse volentes, ad eam accedere, morari, redire, & se, nuncios suos, resq; suas utiles transferre pacificè, & liberè absq; ulla inquietatione possint, sicut melius videbitur ipsis expedire.* Hæc autem est ipsa authentica nostræ Cæsareæ non nisi pars prior. Non dubito autem & reliqua ab optimo illo Rege addita: utpote quum certum sit, hunc privilegiorum & immunitatum concessione Parisiensem Scholam ab imminente interitu vindicasse: quod uno hoc utique effici non potuit.

Vide Midendorp. l. 6. de Academ. pag. 366.

Paul. Æmil. l. 7. Histor. in Ludovici IX. rebus.

Rem omnem narrare hic verbis Pauli Æmilii locupletissimi Gallicarum rerum scriptoris nihil impedit, imò res exposcere videtur. *Lutetia, inquit ille, florebat liberalia studia: juventutis concursus undiq; illuc fiebat. Scholastici suorum nonnullos à civibus pulsatos conquesti, alii in alia cæterarum urbium musæa concessere. Anglus (is erat Henricus III) propositâ ingentium præmiorum, honorum, vacationum, emolumentorum spe, aliquot eorum millia Oxonium elicit. Solitudo exiliumq; literis indictum videbatur. Rex non minus decoris liberales artes, humaniora studia, sacram disciplinam, cultum ingeniorum Franciæ, quam arma afferre prædicans, egregiamq; consociationem fore, bellicarum rerum gloriâ cum divinarum humanarumq; rerum cognitione doctriinâq; conjunctâ: regia Urbis cives ad officium colendosq; Doctores discipulosq; revocavit. Suus ingenuus artibus honor habitus. Id quasi anno tertii decimi seculi secundo post trigessimum acciderit, observans Joannes Tilius, diligens rerum Gallicarum scrutator, chronico suo hæc verba inseruit: *Schola Parisiensium à D. Ludovico restituitur, quæ propter**

Til. in Chron.

pter motus, injurias, & cades scholasticis illatas dilabebatur. Eam autem Rex Anglia ad se pellicere, & Oxoniam instituere studebat. Hæc post Paulum Tilius. Videtur vero ejusdem Regis Ludovici rogatu Parisiensi Scholæ indulgisse Innocentium IV ea quæ Papius Massonus commemorat inquit: *Auditores Parisiensis Academiae vectigalibus exempti* (quod tamen quo jure per Pontificem fieri potuerit haud video) & ne extra Lutetiam per literas Apostolicas super litibus inter eos exortis trahantur, primus omnium vetuit Perusii Non. Junij Pontificatus anno nono: ut in chartario ejusdem Academiae invenio. Ejusdem Innocentii videtur esse hæc ad Universitatem, ceuloquimur vulgo, Parisiensem epistola: *Grattiam vobis facere volentes specialem, statuimus quod nullus in Universitatem vestram Magistrorum & Scholarium, aut Rectorem vel Procuratores vestros, cujuscung, aut quarumcung, Facultatum, seu quencquam alium, profacto vel occasione ipsius Universitatis, excommunicationis, suspensionis, vel interdicti audeat sententiam promulgare, absq, Sedis Apostolicæ licentia speciali. Et si fuerit promulgata, ipso jure sit irrita & inanis.* Fortassis tamen hoc (magnum sane) privilegium denique ab Innocentio VI profluxit, quem Academiae illi multum indulgisse, aliunde constat. Ut vero sese illud habeat, Parisiis quoque seriùs coepisse Scholasticam illam liberam jurisdictionem, & non nisi ad exemplum ejus quod constituerat Fridericus Cæsar, ille fortissimus id nominis primus, non potest nec debet negari.

Papa.
Mass. l. 5.
de vit.
Pontific.

Vid. Mid-
dendorp. l.
6. pag. 367.

SED antequam pergamus, observanda omnino nobis veniunt etiam illa Authenticæ nostræ verba: *Qui verò ad alium judicem vos trahere tentaverit, etiamsi causa justissima fuerit, à tali conamine cadat.* Hæc, inquam, verba merentur notari: utpote cum sic satis gravi pœna in eos qui Studiosos trahere

trahere nituntur ad forum alienum, animadvertendum Cæsar censuerit. Non enim alia verborum mens esse videtur, nec aliter etiam illa ab optimis interpretibus vulgo accipiuntur: quàm causa etiam iustissima cadere, qui tale quid conati fuerint. Vt proinde si iidem in foro competenti velint iterum Studiosum convenire etiam iustissimis de causis, tamen non sint audiendi.

QVANQVAM verò hæc tum ita placuerint Cæsarum illi maximo & Imperii Proceribus, qui tamen post vivere Cæsares, Reges, Pontifices, haud parum ab iis discesserunt, ex quo frequentiores passim terrarum Scholæ huiusmodi Vniversales, uti vocant, erectæ sunt. Namque ubivis quidem è medio sublata est illa sibi iudicem eligendi potestas. Ubivis item loci Dominis jurisdictio in tantum est erepta, ut urbano alicui magistratui sese subicere, ubi possit habere iudicem alium, Studio amplius non liceat, si sane velit particeps esse immunitatum & privilegiorum ordini illi concessorum. Certi contra passim iudices instituti, quorum forum sequi Studiosus teneatur. Quod dubio procul evenit inde, quia optio illa iudicis non potuit non sæpe turbas dare, & nocentem reum omni iudicio subtrahere. Quo nihil est perniciosius in communi vitâ, præsertim si magnus sit nocentium numerus.

Verùm certa illa jurisdictio non ubiviseodem est modo instituta. Seculo enim decimotertio nec non quattordecimo, quum raræ essent Scholæ huiusmodi Academicæ, ingens autem juvenum multitudo literis daret operam, evenit ut nonnullis in locis aliquot millia ex diversis Europæ terris convenirent. Testantur annales, vixisse aliquando Lutetiæ Parisiorum triginta studiosorum millia. Quod ut minus miremur olim contigisse, facit Theodorus Gothofre-

Vide Filef.
l. de Orig.
Statutor.
Facultat.
Theolog.

thofredus scriptor Gallicus, referens Rectorem Vniverfi-
 tatis Parisiensis promississe, ad exequias regis Caroli IIX
 sese ducturum omnem Studioforum ejus loci cœtum, hunc
 autem creditum excedere numerum viginti quinque mil-
 lium. Eduardo I Rege Oxoniæ vixisse millia triginta
 Studioforum, ex Armachano testatur Guilielmus Camb-
 denus. Azonis magni illius Jcti ætate, quæ est tertio deci-
 mo seculo, Bononiensi in Academia fuisse decem millia
 Studioforum auctor est Odofredus, magni & ipse nominis
 Jurisconsultus. In hac Germania nostra Viennam septem
 millia sæpe numerare, scribit Antonius Bonfinius. In eâ ju-
 venum multitudine quin & petulantes plurimi fuerint,
 quis dubitet? Mittuntur enim in Academias haut pauci mo-
 ribus jam ante non bene instituti: ad quos accedente ætate
 juvenili, & vivendi majore libertate, sodaliumque nume-
 ro, vix potest non petulantia nasci. Et sane jam olim iis
 moribus infectos illos fuisse, qui suâ ætate literis dabant o-
 peram Lutetiæ, multis conqueritur vir probus & doctus
 Jacobus à Vitriaco Romanæ Ecclesiæ Cardinalis; is au-
 tem diem suum obiit, anno post millesimum dncente-
 simum quadragesimo, Cui rei & annales assentiuntur,
 quando narrant (id quod paulo ante ex Paulo etiam Æ-
 milio & Joanne Tilio recitavimus) ejus seculi tertii decimi
 anno tricesimo secundo ita Lutetiæ in mutuam pugnam
 exarsisse Studiosos atque Urbanos cives, ut post cladem in-
 gentem aliquot millibus Oxoniam Rege Angliæ invitante
 commigrantibus, tota pene interiisset celeberrima
 illa schola, ni seditionem hanc prudentia Ludovici Gal-
 liarum Sancti regis coërcuisset. Etiam Azonis tempo-
 re, seculo eodem tertio decimo, quum decem millia Stu-
 diosorum Bononiæ versarentur, magnam fuisse jam tum
 vim

Goth. l. ee-
 remonial.
 de France
 pag. 43.

Cambden.
 indscript.
 Britan.

Bonf. Ret.
 Vngaric.
 decad. 4.
 l. 5.

Vitriacus
 Histo. Occ.
 cid. cap. 7.

Caccia sup.
 de modo
 studend.
 dec. 10.

vim factionum & criminum, testantur alii iique non pauci.

Illis moribus atque illo Studiosorum numero, ut necessum fuit firmare certam jurisdictionem, & momentaneam illam ex voto reorum abolere, ita neque Doctores neque Episcopi juri dicundo pares visi sunt. Habitumque utilissimum fuit, ex ipso Studiosorum numero judices capere: ne quis haberet quod de judice minùs favente posset conqueri. Hinc in certas tum nationes, quas dixerunt, divisa Studiosorum multitudo, quarum singulis præesset unus, qui porrò communem aliquem Rectorem eligerent, Ex quo, cum omnis jurisdictio penes Præsides hos ac Rectorem esset, nova plane jurisdictionis facies emerfit.

Ubinam primò id institutum sit, haud temerè dixerim: id observare est, seculo tertio decimo capisse, atq; in omnes Scholas, quæ & illo & sequente seculo imò multis post annis fuerunt aut erectæ aut legibus arctius constrictæ, hanc jurisdictionis faciem fuisse introductam. Quapropter hodieque in omnibus ferè Galliæ & Italiæ scholis antiquioribus manet illa Studiosorum in varias nationes, Nationumq; Procuratores seu Consiliarios ut vocant distinctio, qui ipsi sibi Rectorem quem ei rei idoneum credunt præficiunt.

Vide Ioan.
Filefac. l.
de Orig.
statut. Fa-
cult. Theo-
log. Paris.

Quanquam non omni ex parte idem ubivis obtineat. Habet hodieque, multum imminuta licet suâ dignitate, Parisiensis schola nationes quatuor, Francicam, Picardicam, Normannicam, Alemannicam. Alemannicæ autem nomine comprehenduntur primo Bohemi, Lusati, Poloni, Silesii, Bavari, Dani, Vngari, Helvetii, Basileenses, Moguntini, Treveri, Augustani, Argentinenses: secundo Belgæ, Colonienses, Borussi, Saxones & Lotharingi: tertio, Angli, Scoti, Hyberni. Harum porro quatu-

quatuor nationum cuius sunt duo Pedelli dicti argenteis sceptris ornati, qui Procuratori (ita appellant) inserviant. Hi quatuor vero nationum Procuratores Philosophiæ aliquem Magistrum ex suo ordine in Rectorem eligunt: in memoriam ejus, quod prima Scholæ origo ætate Caroli Magni sola Philosophiæ professione ac disciplinâ constitit.

Patavii jam Urbano IV Pontifice (qui præfuit Romanæ Ecclesiæ anno post millesimum ducentimum sexagesimo primo, usque in 64) si quidem credimus Antonio Riccobono id ipsum narranti *libro de gymnasio Patavino*, inoleverat, post constituta variarum Nationum discrimina, ex earum Præsidibus eligere Rectores binos, quorum alter Italis alter Transalpinis jus diceret. Et duravit ea consuetudo, eodem teste, usque ad tempus illud, quo in gratiam Francisci Carrariensis, Vniversitate Studioforum Philosophiæ Medicinæ & Theologiæ ab Vniversitate eorum qui Vtrumque Jus aut docent aut discunt secessione facta, ex una Scholâ duæ ibi enatæ sunt, statutis & jurisdictione divisæ, quavis sibi Rectorem suffragiis Consiliariorum, ut appellant, Nationum suo ex ordine constituyente. Quarum altera hodie Artistarum; altera Jurisprudentum usurpatur. Reliquæ Italicæ Academiæ propius videntur abesse à Parisiensium institutis.

Vide Riccobon. l. de gymn. Patavino.

At Salmanticensis (quæ Hispanicarum est præcipua) longè aliam obtinet regiminis rationem. Scribit enim Antonius Possevinus *libro primo Bibliotheca selecta capite octavo*, illi scholæ à Martino V Pontifice præfectum esse cathedralis ibidem Ecclesiæ Scholasticum qui appellatur, *delata ei amplissimâ auctoritate*, (verba recito Possevini) *quâ Studiosos civilibus & criminalibus pœnis possit coercere; servatâ provocatione causarum Sedi Apostolicæ vel ejus admi-*

istris qui futuri essent in Hispaniâ. Rectorem hic eligit ex præcipua Academiæ nobilitate, nec non octo Consiliarios ex octo Hispaniæ regnis, quorum simul est suffragium ad Professores constituendos. Itaq; ibi profecto jurisdictio non est penes Rectorem ex Studiosorum numero electum, nec penes Magistros, sed penes unum è potissimis collegii Cathedralis Canonico- rum. Quod forte institutum inde manavit, quoniam clerus illius Cathedralis Ecclesiæ Salmanticensis in usum Academicorum Doctorum tertiam suorum reddituum partem ultrò quotannis largitur. Quod itidem testatur Possevinus.

Possev. l. c.

Germania seriùs accepit hujusmodi Scholas, & quidem declinante demum seculo decimoquarto. Etsi enim Viennæ jam anno 1137 aliquam erexerit Fridericus II Cæsar, cum ipso tamen Imperatore videtur non multò post illa concidisse, nec nisi demum anno 1360 renata. Post hæc verò longè plurimæ apud nos sunt institutæ. Observare autem est, antiquiores quidem jurisdictionis ordinem eum ferè accepisse primùm qui Parisiis obtinebat, sed plærasq; post mutasse, omni potestate in arbitrium Professorum delata: recentiores autem ab initio statim in eam regiminis formam consensisse quam nunc passim per Germaniam obtinere cernimus. Manent enim hodieque in illis antiquioribus Nationum discrimina & pristinæ dignitatis potestatisque vestigia. In iis verò quæ præter propter post seculi decimiquinti annum octuagesimum fuere institutæ, ab initio statim omnis jurisdictionis potestas in Professorum collegium, volentibus ita patronis, à Pontificibus aut Cæsaribus fuit translata. Memorat Wiguleius Hund

Hund. in
Metrop.
Salisburg.
tom. 1. p.
417. edit.
Geyvold.

in præclaro illo opere quo res Metropolitanæ Salisburgensis Ecclesiæ est persecutus, Ingolstadiensem Bavaro- rum scholam à Pio secundo Papa & Ludovico Bavariæ Du-

cc. ad.

ce anno 1472 confirmatam, initio quatuor in nationes, Bavaricam, Rhenensem, Franconicam & Saxonicam fuisse quidem distinctam, cum potestate singulis semestribus Rectorem ex suo ordine eligendi: sed illud institutum ut moribus minus aptum statim esse abolitum, in Senatum Academicum rejectâ tam Rectoris eligendi quàm omni reliqua potestate. Et profecto ita est. Institutum illud vetus sequenti atate nullum habuit usum, quod præ Academicarum multitudine rara postea fuerit Studiosorum in singulis copia, quorum porro longè potissima pars juvenili atate in Academiam venit, atque adeo quam maxime indiget alieni regiminis.

EX HIS verò manifestum est, etsi jam duodecimo seculo per Friderici illam Authenticam erepti sint literarum Studiosi hominum indoctorum foro, sequentibus tamen tandem temporibus justam reipublicæ faciem Academiis accepisse: in hanc autem jurisdictionis formam, quæ apud nos in Germaniâ nunc obtinet, non nisi sero demum & vix ante annos centum quinquaginta deventum esse. Nec enim jurisdictionis tantum alia post facies cœpit, sed & mixtum imperium, cujus in Authentica nullum extat vestigium, omnibus post Academiis Europæ concessum est. Non enim credo ullam inveniri, quæ non modicam habeat petulantiores coercendi potestatem, per multas pecuniarias, per carcerem, per relegationem, per exclusionem.

Quid quod nonnullæ & merum imperium in suos sint consecutæ? Quod soli vel negant vel nesciunt rerum Academicarum imperiti. Academia Viennensi illud adscribit disertè Middendorpius: Tybingensi Sichardus: Oxoniensi, Parisiensi, Ingolstadiensi Scipio Gentilis. De Salmanticensi Hispanorum Academia scribit Antonius

Middend.
l. r. p. 302.
Sichar. ad
Authent.
Hab. n. 22.
Gentil. ad
auth. c. 8.
& l. 3. de
jurisd. c. 17.

Possév. 1. 1. Possévinus à Martino V Papa concessam Scholastico Ca-
 thedralis Ecclesiæ illius loci plenam auctoritatem juris
 dicundi cum mero & mixto imperio, Papæ soli servato pro-
 vocandi jure: ceu jam ante narravimus. Quod Acade-
 mia Gryphiswaldensis in possessione meri sit imperii, no-
 torium est, inquit Matthias Stephanus illius scholæ cele-
 berrimus quondam Doctor. Nostram hanc Juliam ea po-
 testate gaudere loquuntur privilegia nostra. Non ad-
 ducam nunc in medium Academiæ reliquas, ne soli lucem
 videar velle foenerari. Non possum tamen silentio præteri-
 re id quod scripsit Joannes Bodinus. *Gregorius*, inquit,
XI Pontifex eo rescripto, quo quidem Urbani V & Innocentii VI
rescripta Parisiorum Academia renovavit, illud uno capite ex-
cepit: ut si Scholasticus homo scelus admiserit, Pontificis Parisio-
rum sit cognitio: altero capite pro debito quæquam neq̄i prohi-
buit. Sed nostri Reges ac magistratus Pontificiis legibus se non
teneri, sæpe declaraverunt. Ita Bodinus. Quamvis verò Pa-
pali hoc privilegio haud nitatur Parisiensis schola, longe
tamen certissimum est, non multò post Gregorium XI il-
lum Papam, ejus imperium merum gravi animadversione
vindicatum esse in Præfectum Urbanum, seu Mercatorum
uti nuncupant; qui cum anno post millesimum quadrin-
gentesimum tertio aut, ut nonnulli volunt, quinto, duos
Studiosos in furca suspendisset, eosdem detractos osculo
excipere & honestæ sepulturæ reddere coactus fuit. Res à
multis ad eò ætati illi vicinis constanter narratur, ut in du-
bium vocari temerè nequeat. Sed & sepultura hodieque
supereft in monasterio Maturinorum, hac tumbæ additâ
inscriptione: Hic subius jacent Leodegarius de Monsel de Nor-
manniâ, & Oliverius de Burgeois de Britannia oriundî, clerici
Scholares, quondam ducti ad justitiam secularem, ubi obierunt,
honori-

Limn. in
 Addit. ad
 l. 8. cap. 11.
 n. 28.

*honorifice restituti, & hic sepulsi Anno Domini M CCCC VIII.
Mense Majo.*

Cæterùm (ut ante dictum) omne hoc quicquid est meri imperii, non vi Authenticæ Friderici Cæsaris, nec statim illo tempore quo hæc lata est, sed diu post, idque novo Cæsarium, Regum, Pontificumque beneficio Academiæ aliæ atque aliæ consequutæ sunt.

Hic porrò etiam Regius habitus, quo ornantur Rectores passim per omnes Europæ Academiæ, diu post Friderici Barbarossæ ætatem cæpit. Quando primum Sceptra argentea cum hac epomide purpurea in Academiæ venerint, nondum equidem compertum habeo. A Pontificibus Romanis esse, non dubito. Id enim arguit vel illud solum, quod ubivis terrarum Europæ hic habitus obtineat. In quæ loca hujusmodi quid introducendi, nec Cæsarium nec Regum in potestate fuit. Sed & unde omnis purpureus habitus in clero & eruditos devenerit nisi à Romanis Pontificibus? Sanè nemo non videt Epomidem hanc purpuream Cardinalium Romanorum vestitum æmulari. Et aliàs, in Europa quidem, purpureus aut coccineus color à Curia Papali demum clero est consecratus. Ea propter quoque nihil dubito, post Pauli secundi ætatem primum hoc quicquid est in Academiæ pervenisse. Is enim omnium primus Cardinales Romanos coccinea hujusmodi veste insignivit, quos ante Innocentius IV, quo major ordini auctoritas accresceret, equo & rubris galeris donaverat. Nec enim vero est simile, Academiæ Rectores ante Cardinales ipsos hoc invidendo & regio schemate usos. Præfuit autem Paulus ille Papali sedi ab anno post millesimum quadringentesimum quarto sexagesimo ad septuagesimum primum. Quo tamen tempore an statim & in Academiæ vesti-

Vide Platin in Paulo II.

vestiment isthuc genus penetraverit, equidem dicere non audeo. Sed & parum refert hujus *Paragias* (liceat mihi quod res est fateri) originem primam accurate novisse.

Onuph. l. 3.
de Pontif.
& Cardin.
creat.

In not. ad
Plat. Inno.
cent. IV.
Platin. in
vita Inno.

Notari autem meretur quod scribit Onuphrius, Innocentium quartum Papam quum pileum rubrum Cardinalibus concederet, *significare voluisse, eos qui in illum ordinem legentur paratos esse debere pro libertate ecclesiastica propriam si opus est vitam mori exponere.* Id quod si ita est (nam Platina duntaxat narrat factum illud *honestandi ordinis causa*) indubie isthuc habitu non subducere tantum omnem Academicum cœtum & in scholis creatos Magistros ac Doctores callidè voluit Papa imperio Cæsarum Regum & Principum, adeoq; sibi uni subdicere, sed & animare eosdem ad imperia ejusmodi etiam legitima omnia excutienda. Et verò ex eo passim cæpere omnes Academici clericorum ordini accenseri: rectè tamen longe aliter judicavit de Parisiensis Academiae membris suprema nobilissimæ illius Urbis curia anno superioris seculi septuagesimo tertio.

Vide Chopin. de decemano Franc. l. 27. p. 18.

Quamvis autem proprii commodi potius quam studiorum ipsorum gratia tantum non modum excesserint hoc ipso Papæ, videntur tamen etiam ipsi Cæsares Regesq; cum Papis quasi contendisse in ornandis Academiae Rectoribus. Adeo enim optimis Europæ Principibus curæ fuerunt aliquot per secula Academiae, ut nihil non ornamentorum iis contulerint. Quid enim ad Academiae auctoritatem conciliandam splendidius possit constitui, quam (ut uno hoc nunc exemplo utar) quod Parisiis Universitas *primogenita Regis filia* audiat, & in solemnibus conventibus Rectori primus locus præ ipso Nuncio Apostolico concedatur? Non multum inferior est conditio Rectoris Academici apud Vbios. Cedit enim ibi quidem loco non

Filescus l. de Orig. statutor. Facultat. Theol.

Archie-

Archiepiscopo tantum sed etiam Papali Nuncio, huic tamen proximum semper occupat. Lovanii ne Nuncio quidem illi cedit Rector, nisi is simul fuerit Legatus à latere, ceu vulgò appellamus. Sed & ubivis ferè locus proximus Principibus aut Patronis Rectori Academico solet ultrò tribui. Prudentissimus Senatus Venetus Patavinæ Scholæ suæ Rectori non purpura tantum sed & aurea stola induere se permittit, & magistratu abeuntem cum Doctoris titulo exornat, tum torque aureo donatum Ordini equitum S. Marci inserit. Huc verò pertinet etiam illud quod, ex Cæsaris Maximiliani singulari privilegio, nostræ Rector Julix simul & Lateranensis Palatii Comitiva polleat, & ipsi Serenissimi Principes Brunsvico Lyneburgici hanc dignitatem sibi propriam esse voluerint. Quid imus autem per exempla? Tantum non ubivis ea est Academici Rectoris dignitas, ut ex præclarissimorum Jurisconsultorum sententia, injuria ipsi illata capitali supplicio vindicanda sit, & Papiæ quoque ita sit vindicata; prout testis est Menochius.

SED QUID ego hisce narrandis immoror? Utinam, Auditores, tam facile sit hoc munus administrare quàm multum splendoris habet & dignitatis! At me profecto, qui eam nunc provinciam aggredior, ita hodie ejus terret difficultas, ut nisi & legibus Academicis, & amplissimo vestro judicio, Collegæ honorandi, & quod præcipuum est Serenissimi Principis voluntate, quæ mihi non potest non pro lege esse, huc adactus essem, numquam illam fuissem aggressus. Etsi enim in vobis, Patres Academici, post Serenissimum Principem nostrum, cujus ego vices nunc gero, magnum mihi sciam præsidium positum: quin vestra etiam, O Juvenes, & vir tus & erga me benevolentia non ferat quicquam

X

quam

Middende
l. 5. p. 166.
Vernul. l.
1. de Acad.
Lovaniens.
c. 6.

Contar. l.
de republ.
Ven.

Menoch. l.
2. cent. 3. de
arbitr. Jud.
quæst. cap.
16. n. 15.

quam sequius de quoquam suspicari: nihilominus nescio
 qui haud levis & timor & horror me quasi circumdat. Faxit
 Deus Opt. Maxim. ut vanus ille sit, inque gaudium mutet.
 Ego quod suscepi cogor seridò nunc tandem aggredi. Ejus
 autem uti ritè fiat exordium & more prisco, age Tu Præ-
 stantissime & ornatissime Juvenis N. N. conscende hanc
 cathedram inferiorem; & commilitonibus tuis primò Se-
 renissimi ac Reverendissimi Principis ac Domini, Domini
 Eriderici Ducis Brunsvicensis & Lyneburgensis, Postulati
 Coadjutoris Episcopatus Ratzeburgensis, Electi Præpositi
 Archiepiscopatus Bremensis, Domini nostri clementissimi,
 rescriptum, deinde Legum nostrarum compendium illud
 quod passim exstat, clara ac distincta voce prælege.

* * *

Audivistis quæ mens sit Serenissimi Principis, audi-
 vistis item quidem sibi velint leges, Auditores humanissi-
 mi. Eo autem simul unicuique jam liquet, cum quid me tum
 quid vestri sit muneris. Nec tamen jam ante, O optimi ju-
 venes, quisquam vestrum potuit officii sui rationem igno-
 rare. Versantur enim inter manus vestras hæ ipsæ leges,
 & quotidie legendæ hoc in loco ac conspiciendæ propo-
 nuntur. Ne nunc dicam, quod pauculis exceptis omnes illæ
 neminem rectè natum educatumque possint fugere, ut quæ
 non heri aut nudius tertius demum valere cœperint, sed
 jam ante mundum hunc conditum probatæ Deo, inde
 cum ipsa hominum origine in notitiam pervenerint. Neu-
 tiquam enim vobis leges proponimus more Romanorum
 Prætorum veterum, in annum unum valitutas de cætero
 mobiles imò momentaneas. Nihil penè nostrarum non du-
 rabile ac perpetuum imò jam æternum. Nam & quas ex
 constituto prodiisse dixeris, ab honesti illa & justæ æterna
 natu-

natura vel parum vel nihil abeunt. Contra certè non pugnant. Quod hinc demonstrare non patitur institutum. Nihil itaque superest, quàm ut & ego & vos prosequique, id quod officii ratio postulat, praestemus. Atque de me quidem promptam voluntatem, omnia jura, privilegia, & quæ alia aut totius Academici sunt corporis, aut ad Vos (O carissimi Iuvenes) seorsim pertinent, conservandi tuendique, audeo hinc publicè polliceri. Vestrum jus meum jus est, vestra injuria injuria mea. Absit enim ut vos, quorum tutelam ipsa natura, Cæsares, Reges, Principes tam sanctè nobis commendarunt, nobis scientibus impune quisquam laceffit. Quisquis vos læserit sine discrimine is & me & Senatum Academicum vindicem experietur. Namque ut & ante dixi de me non nisi voluntatem polliceor: facultatem autem & Serenissimus Princeps meus & Amplissimus ille Senatus addet. Qui profecto paterno vos amore prosequuntur. De Vobis, O suavissimi, pariter non nisi optima mihi promitto. Et verò quid non promitterem? quum potior certè pars vestri probis sit moribus atque ad solidam virtutis ac doctrinæ laudem adspiret. Sint itaque nonnulli minùs boni. Emendabuntur etiam ipsi, spero, bonorum consortio. Sin, nos certè non patiemur, ut paucorum improbitate aliorum integritas contaminetur: sed illos ut infelix lolium extirpabimus & ejiciemus foràs. Vos nimirum estis spes Germaniæ. Vos estis seminarium reipublicæ labascentis, si quæ ulla pòst futura est. Vos estis Ecclesiæ nunc passim ruentis solatium. Si Vos regia via ad pietatem & eruditionem grassabimini, etiam Germaniæ benè erit, & Respublica pariter atque Ecclesiæ revirescet. Sin minus, actum est de Republ. actum de Ecclesiâ, actum de vobis omnibus.

Sed, *Dii meliora piis erroremq. hostibus illum.* Quin potius, ô boni. vincite ipsam spem nostram; contendite mecum cumque Senatu Academico, quis alter alterum diligentia & industriâ possit superare. Ita feliciter decurret nobis omnibus hic annus. Ita Deo & hominibus erimus grati. Quod uti fiat, Te ego, Deus Optime Maxime, oro obsecroque,

DISSERTATIO SEXTA

RECITATA PRIDIE KAL. IVLII
ANNO CIO IDCXL.

Quum magistratum Academicum deponerem.

MUltum profectò debet respubl. Academica proximorum quinque seculorum optimis maximis Principibus. Quanquam enim de re literaria ejusque cum magistris tum studiosis præclarè meriti sint Ægyptii, Græci, Romani; neque in docentes neque in discentes tamen ea ab illis collata sunt beneficia, (si quod res est velimus fateri, ut debemus fateri ni ingratitude notam velimus incurrere) quibus hodie gaudent, quotquot in Academicis scholis sive discendi gratia vivimus sive docendi munere perfungimur. Totum enim hoc, quo consistit hæc qualiscunque reipubl. forma, quarto abhinc seculo demum est natum: omni à condito hoc universo intervallo fuit ignotum. Id quod quoniam ex hoc ipso loco publice verba faciens, nisi admodum me fallo, luculente alias comprobavi, non à me iterum ostendi nunc par est.

Etsi autem Professores nos per sane multum debeamus

mus